

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о уџбеницима садржан је у члану 97. став 1. тачка 10. Устава Републике Србије, према коме Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, систем у области образовања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Реформа образовања и васпитања започета је 2002. године, Законом о изменама и допунама Закона о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 22/02) и Законом о изменама и допунама Закона о средњој школи („Службени гласник РС“, број 23/02). У склопу прве фазе реформе образовања и васпитања, извршене су измене ових закона које су се односиле на демократизацију, децентрализацију и деполитизацију система образовања у управљању, руковођењу и контроли рада школе.

Доношењем системског Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 62/03, 64/03 - испр, 58/04, 62/2004 - испр, 101/05 - др. закон, 79/05 - др. закон, 81/05 - испр. др. закона и 83/05 - испр. др. закона) настављена је започета реформа система образовања и васпитања која је захтевала нови квалитет у образовању, који се, између осталог, обезбеђује и квалитетним уџбеницима. Законом о основама система образовања и васпитања дата је могућност да се за исти предмет користи више уџбеника. Такво решење је захтевало стварање законских могућности да се и приватни издавачи укључе у издавање уџбеника за основну и средњу школу. Како то није било могуће према раније важећем Закону о уџбеницима и наставним средствима, на основу правилника о програму огледа, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања уведени су и приватни издавачи. У току примене огледа и поступку његове евалуације, констатовано је да постоје проблеми због недостатка стандарда квалитета уџбеника, јер се одобравање уџбеника, како за приватне, тако и за јавног издавача обављало без прописаних стандарда, што је стварало правну несигурност за све издаваче на тржишту.

Текст Закона о уџбеницима и другим наставним средствима, који је донет 1993. године, а измењен 2006. године, неопходно је било изменити ради успостављања правног и институционалног оквира у погледу надлежности и поступка одобравања уџбеника, како би се обезбедило усаглашавање решења у области издавања уџбеника и других наставних средстава са решењима прописаним Законом о основама система образовања и васпитања, као и са прописима Европске уније, у складу са Националним програмом интеграције Републике Србије у Европској унији.

До доношења Закона о основама система образовања и васпитања из 2003. године припремање, одобравање и издавање уџбеника за основну и средњу школу било је уређено Законом о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС“, бр. 29/93 и 62/06), а издавање уџбеника било је искључиво у надлежности Јавног предузећа „Завод за уџбенике“.

Наведеним Законом о основама система образовања и васпитања, као системским законом у области образовања упућује се на одобравање уџбеника у складу са посебним законом, тако да је донет Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС“, бр. 72/09).

Доношењем новог Закона о основама система образовања и васпитања створена је законска могућност да министар одобри већи број уџбеника за исти предмет у истом разреду, у складу са посебним законом којим се уређују уџбеници и наставна

средства. Такође, Законом о основама система образовања и васпитања дата је могућност увођења новина ради унапређења образовно-васпитног рада, с тим да се те новине пре увођења у систем образовања провере огледом. Програмима огледа за издавање уџбеника који је уведен за основну школу за нове реформисане наставне планове и програме дата је могућност да, осим јавног предузећа, уџбенике издају и други издавачи - приватни издавачи у циљу обезбеђивања већег броја уџбеника за исти предмет у истом разреду, **ради подизања квалитета уџбеника и спречавања монопола у области издавања уџбеника.**

Закон је био конципиран са циљем да обезбеди одрживи развој образовања и био је у складу са међународним конвенцијама које је Србија ратификовала (УН - Образовање за све, Конвенција Уједињених нација о правима детета - "Службени лист СФРЈ - Међународни уговори", бр. 15/90 и „Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/96 и 2/97 - Конвенција о одрживом развоју), а био је у складу и са мапом пута Србије ка Евроинтеграцијама, као и са позитивним законским регулативама из ове области држава у региону. Доношењем овог Закона начињен је искорак у реформи образовања током више деценија уназад. Њиме је **отворено тржиште, уведена разноврсност понуде и конкуренција квалитета.** Уз успостављену процедуру одобравања уџбеника и поштовања прописаних стандарда и рокова у поступку одобравања уџбеника тежило се обезбеђењу благовременог издавања уџбеника у циљу унапређења образовно-васпитног рада. Тиме се превазилазио вишедеценијски монопол у области издавања уџбеника и створена је правна сигурност и једнаки услови за све издаваче у поступку издавања уџбеника, уз обавезу издавања и нискотиражних уџбеника. Увођењем конкуренције, обезбеђена је разноврсност понуде, доступност свим корисницима под једнаким условима, без дискриминације по било ком основу и могућност да корисници изаберу уџбенике који одговарају потребама ученика, наставника и школа за одговарајући предмет или област, од лиценциране издавачке куће, по процедурама које су дефинисане законом.

Услед тежње да се реше уочени проблеми настали у петогодишњој примени Закона о уџбеницима и другим наставним средствима из 2009. године, а због обавезе усаглашавања са Законом о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања из 2013. године, донет је **Закон о уџбеницима („Службени гласник РС“, број 68/15 - даље: Закон).** Законом је требало да се обезбеде три главна циља: већа транспарентност поступка одобравања и избора уџбеника и смањење ризика од корупције у поступку избора уџбеника, обезбеђивање доступности недостајућих уџбеника за све категорије ученика и заштита породичног буџета. Како би се поменути циљеви остварили, Закон је увео нова решења, битно различита од решења у претходном закону: нове уџбеничке категорије; прописивање правног основа за тзв. бесплатне уџбенике; укидање лиценце за издаваче и увођење нових категорија издавача; нови поступак избора уџбеника на четири године, укључујући Листу одобрених уџбеника; нов начин формирања Каталога одобрених уџбеника; увођење Листе оцењивача рукописа уџбеника; уређивање поступка утврђивања сумње на сукоб интереса; санкционисање корупције приликом поступка избора уџбеника; прописивање максималне малопродајне цене са порезом на додатну вредност; увођење менице као средства обезбеђења које се користи за обезбеђивање доступности уџбеника.

Након непуне две године примене, анализе и сагледавања ефеката дошло се до закључака да поједини институти и прописана решења не кореспондирају са постојећим капацитетима институција надлежних за спровођење Закона, да одређене правне институте није могуће остварити у пракси, да су прописане процедуре сложене, неефикасне и дуготрајне, те да је потребно одређена решења прецизирати, поједине институте укинути, те целисходнијим решењима уредити надлежност органа и рокове уподобити захтевима процесне економије.

Иако важећи закон омогућава издавање уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, и даље готово да не постоје нови или одговарајући уџбеници

и наставна средства за ову категорију ученика.

Утврђена је потреба да се побољшају, прецизирају и поједноставе постојеће процедуре, чиме би се повећала ефикасност целокупног поступка одобравања уџбеника и осигурао већи квалитет уџбеника.

Утврђена је и потреба да се одређени стручни термини другачије или прецизније дефинишу, као и да се другачије уреди поступак финансирања, односно суфинансирања уџбеника, средствима буџета Републике Србије, посебно водећи рачуна о материјалној/социјалној димензији корисника бесплатних уџбеника, као и једнакој доступности и обезбеђивању недостајућих уџбеника за све ученике, уређивањем да нискотиражне уџбеника издаје Центар за нискотиражне уџбенике, као посебна организациона јединица јавног издавача и увођењем обавезе за издаваче уџбеника који не издају нискотиражне уџбенике да учествују у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника.

Имајући у виду наведено и да проблеме у примени Закона није могуће решити без доношења новог закона, као и због обима измена то једини начин за решавање проблема.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1 – 13.)

Члан 1. – уређује предмет закона, и то: припремање, одобравање, избор, издавање, повлачење и праћење уџбеника и уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава за основну и средњу школу.

На припремање, одобравање, издавање и повлачење дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава за установе образовања и васпитања, као и њихово праћење током коришћења у васпитно-образовном и образовно-васпитном раду, сходно се примењују одредбе овог закона.

Припремање, одобравање и издавање уџбеника за установу која обавља делатност високог образовања уређује се општим актом високошколске установе, у складу са посебним законом.

Чл. 2 – 4. уређује појам уџбеника и приручника, другог наставног средства и уџбеничког комплета.

Уџбеник и уџбенички комплет могу да садрже и електронски додатак, који помаже ученику у самосталном савладавању, провери и проширивању знања, вештина и ставова или као подстицај за креативни рад.

Члан 5. – уређује појам уџбеника на језику и писму националне мањине и прописује сходну примену одредаба Нацрта закона које се односе на уџбеник и на додатак уз уџбеник, који се користи за реализацију прилагођеног дела програма наставе и учења за предмете од значаја за националну мањину.

Члан 6. – уређује појам прилагођеног уџбеника, надлежност за утврђивање вида и начина прилагођавања уџбеника.

Члан 7. – уређује појам додатног наставног средства.

Додатно наставно средство може да буде и прилагођено.

Члан 8. – уређује појам дидактичког средства и дидактичког игровног средства.

Члан 9. – уређује обавезу школе да у оквиру Годишњег плана рада предвиди потребна додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства у васпитно-образовном и образовно-васпитном раду, као и надлежност за доношење одлуке о потреби набавке ових средстава.

Додатна наставна, дидактичка средства и дидактичка игровна средства чине део библиотечко-информационе грађе и извора.

Члан 10. – уређује финансирање уџбеника средствима буџета Републике Србије.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, у циљу омогућавања једнаке доступности образовања и васпитања доноси одлуку о финансирању припреме и/или набавке и доделе, односно суфинансирању припреме и/или набавке и доделе уџбеника и приручника, а нарочито за ученике и полазнике који су социјално и материјално угрожени, као и за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. Одлука о финансирању се доноси до 1. марта текуће године за наредну школску годину, а избор и набавка уџбеника и приручника, који се утврде одлуком Владе, врши се у складу са одговарајућим законом.

Члан 11. – уређује појам и категорије нискотиражних уџбеника (уџбеник на језику и писму националне мањине; уџбеник прилагођен образовним потребама ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом; уџбеник за огледне програме; уџбеник за стицање образовања по посебним програмима (образовање у иностранству, програми за талентоване ученике и сл.); уџбеник за предмете које похађа мање од 2% ученика и полазника од укупног броја ученика и полазника у генерацији која похађа исти програм.). Посебно је уређена и највиша малопродајна цена уџбеника и приручника са ПДВ-ом, који се издаје на језику и писму националне мањине, односно који се издаје са прилагођеним писмом и/или форматом за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Прописана је обавеза за издаваче уџбеника да учествују у обезбеђивању средстава за издавање нискотиражних уџбеника у одређеном износу и да та средства уплаћују на наменски рачун јавног издавача до одређеног рока. Издавачи који издају своје одобрене и изабране уџбенике као нискотиражне уџбенике немају обавезу да уплаћују наведена средства.

Влада, у складу са расположивим средствима буџета Републике Србије, доноси одлуку о суфинансирању припреме и/или набавке нискотиражних уџбеника, ако средства уплаћена за ову намену нису довољна за финансирање издавања свих потребних нискотиражних уџбеника.

Утврђено је и да ближе услове и питања од значаја за издавање нискотиражних уџбеника, прописује министар.

Члан 12. – уређује употребу језика и писма на коме се штампају уџбеник, приручник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство, у складу са потребама ученика, односно наставе (српски језик и ћирилично, односно латиничко писмо, страни језик, језик и писмо националних мањина, Брајево писмо или формати који су прилагођени за слепе и слабовиде, за лица са сметњама у развоју и инвалидитетом), као и сходну примену овог члана на електронски додатак.

Члан 13. – уређује да уџбеник, приручник, електронски додатак уз уџбеник, додатно наставно средство, дидактичко средство и дидактичко игровно средство својим садржајем и обликом треба да обезбеде спровођење принципа једнаких могућности и уважавање различитости, као и да својим садржајем или обликом не смеју да дискриминишу или доводе у неравноправан положај групе и појединце или да подстичу на такво понашање, у складу са законом којим се уређује забрана дискриминације.

II. ИЗДАВАЧИ УЏБЕНИКА (чл. 14 – 15.)

Члан 14. – уређује да издавање уџбеника, приручника, додатног наставног средства, дидактичког средства и дидактичког игровног средства може да обавља јавно

предузеће (у даљем тексту: јавни издавач), предузетник или друго правно лице које је регистровано за издавачку делатност.

Посебно, прописана је могућност да се издавањем приручника за поједине предмете, односно категорије ученика могу бавити и удружења стручних и уметничких школа, удружења школа које реализују програм основног образовања одраслих, удружења школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и струковно удружење дефектолога.

Члан 15. – уређује питање образовања Центра за нискотиражне уџбенике, као посебне организационе јединице јавног издавача.

Ово је ново решење које треба да реши проблем припремања и издавања нискотиражних уџбеника, као делатности од општег интереса. Јавни издавач преко Центра издаје нискотиражни уџбеник уколико издавач сам не издаје тај нискотиражни уџбеник.

III. ПРИПРЕМАЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 16 – 21.)

Чл. 16. и 17. – уређује питања која се односе на план уџбеника, посебно садржину плана уџбеника, надлежност и рокове за његово доношење, као и обавезу објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику“ и на званичној интернет страници Министарства .

Ново решење је да више нема одредби о препорученом броју страна, односно обиму уџбеника, као сувишно уређивање, с обзиром да према предложеном решењу у члану 2. став 1. уџбеник, као основно наставно средство може бити у било ком облику или медију, те је самим тим непотребно прописивање препорученог броја страна с обзиром да број страна уџбеника може бити различит у електронском и штампаном издању, као и у зависности од формата уџбеника.

Члан 18. – утврђује се појам, поступак и надлежност за доношење Стандарда квалитета уџбеника. Уџбеник мора да буде усклађен са Стандардима квалитета уџбеника, а који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, зависно од облика, медија и намене. Стандарди квалитета и упутство о њиховој примени утврђују се за: уџбенике, електронски додатак, приручнике, додатно наставно средство, дидактичко и дидактичко игровно средство и прилагођене уџбенике и додатна наставна средства.

Члан 19. – уређује питања која се односе на Каталог уџбеника. Решења се разликују у односу на решења у досадашњем закону. Како услед увођења нових наставних програма, сукцесивно по годинама, није могуће вршити одабир уџбеника на период од четири године, то наставници немају увид у комплет уџбеника за свој предмет који би користили у континуитету. С обзиром да се ради о потпуно новим уџбеницима који нису примењивани у пракси, неопходно је омогућити наставницима да применом уџбеника у настави провере и утврде емпиријски да ли је њихов квалитет и садржај примерен ученицима. Такође, предлаже се утврђивање нових процесних рокова за објаву Каталога уџбеника, јер су се рокови прописани важећим законом показали као нецелисходни, односно неоствариви.

Предложено решење је да се уџбеник одобрен у складу са овим законом до 1. фебруара увршћује у Каталог одобрених уџбеника и да се може користити у наредној школској години. Каталог уџбеника се објављује најкасније до 15. фебруара на званичној интернет страници Министарства и у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”.

Ако је нови програм наставе и учења ступио на снагу након 1. јуна текуће године која претходи школској години у којој ће се он примењивати, Каталог, уџбеника односно његов део који се односи на уџбенике одобрене по новом програму наставе и учења, објављује се након добијања стручне оцене свих рукописа уџбеника, који су у

року од 150 дана од дана ступања на снагу новог програма наставе и учења предати на оцену.

У случају доношења новог програма наставе и учења, уџбеници који се налазе у Каталогу по претходном програму могу да се бирају и користе до одобравања и увршћавања у Каталог уџбеника одобреног по новом програму наставе и учења.

Предвиђено је да се Министарство стара о ажурирању Каталога током целе године, као и да се Каталог не ажурира током поступка избора уџбеника у периоду од 60 дана од дана објављивања Каталога, осим за уџбенике који су добили одобрење на експертизи и ради исправке техничких грешака. Прописује се да је школама забрањено да користе уџбеник који није уврштен у Каталог.

Члан 20. – уређује питања која се односе на Каталог приручника (садржина Каталога, обавеза објављивања и ажурирања, које податке обавезно садржи, забрана за школе да користе приручник који није уврштен у Каталог приручника).

Члан 21. – уређује питања која се односе на Листе додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Прописано је шта садржи Листа, који су обавезни подаци који се уносе у Листу, као и начин ажурирања од стране надлежног Завода.

IV. ОДОБРАВАЊЕ УЏБЕНИКА, ПРИРУЧНИКА, ДОДАТНИХ НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА, ДИДАКТИЧКИХ СРЕДСТАВА И ДИДАКТИЧКИХ ИГРОВНИХ СРЕДСТАВА (чл. 22 – 33.)

Члан 22. – уређен је начин подношења захтева за одобравање рукописа уџбеника и поступак. Захтев за одобравање рукописа уџбеника се подноси Министарству, а за рукопис уџбеника на језику и писму националне мањине чији национални савет има седиште на територији аутономне покрајине – Покрајинском секретаријату. Прецизирано је да се захтев може поднети током читаве године.

Члан 23. – уређена је стручна оцена квалитета рукописа уџбеника. Решења се разликују у односу на решења у досадашњем закону. Услед увођења нових наставних програма у пракси се показало да је неоствариво да надлежни Заводи формирају комисије и да нема довољног броја стручних лица за све потребне комисије када већи број издавача преда уџбенике истовремено на стручну оцену. Такође, предложени су рокови за поступање министра, односно покрајинског секретара у случајевима када надлежни заводи не изврше благовремено утврђене обавезе, како би се обезбедило да не дође до застоја у поступку одобравања уџбеника.

Члан 24. – уређен је начин подношења захтева за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава и поступак. Захтев за одобравање рукописа приручника издавач подноси Министарству, односно Покрајинском секретаријату, а за додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства Заводу, односно Покрајински заводу.

Услед неопходности да се поступак поједностави и процесни рокови целисходније уреде, ново решење које се предлаже јесте да издавач који подноси захтев за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине, доставља превод истог на српски језик и претходну сагласност националног савета националне мањине, а уколико исти не достави одговор издавачу у року од 30 дана од дана достављања захтева издавача за давање претходне сагласности сматраће се да је дао сагласност.

Такође, предвиђена новина је да се висина таксе за стручно мишљење утврђује у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Члан 25. – уређује поступак давања стручног мишљења о квалитету рукописа приручника, квалитету додатних наставних средстава, дидактичких средстава и

дидактичких игровних средстава и јасно утврђује надлежност Министарства и Покрајинског секретаријата.

Члан 26. – прописује се поступак експертизе рукописа уџбеника и давање експертског мишљења. Дефинисано је подношење захтева за експертизу, надлежност за поступање и рокови у поступку давања експертског мишљења. Утврђени су рокови за поступање министра у случајевима када надлежни савет не изврши благовремено утврђене обавезе, како би се превазишла ситуација која би довела до застоја у поступку одобравања уџбеника. Такође, прецизирано је да средства за рад комисије које дају експертско мишљење падају на терет буџета Републике Србије, а висину накнаде за рад чланова, прописује министар.

Предвиђена новина је да се висина таксе за трошкове експертизе рукописа уџбеника утврђује у складу са законом којим се уређују републичке административне таксе.

Такође, ново решење је и да ближе услове о критеријумима за избор стручњака који врше експертизу и дају експертско мишљење, прописује министар.

Члан 27. – уређује се сукоб интереса у поступку одобравања рукописа уџбеника, приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава. Предложено решење је да лице које учествује у поступку давања стручне оцене, стручног мишљења, односно експертског мишљења, пре почетка рада потписује изјаву да није аутор уџбеника за основну и средњу школу, да није запослен код издавача уџбеника, ангажован или пословно повезан са њим, да није повезан са одговорним лицем издавача, да он или лице повезано са њим немају посредну или непосредну корист односно погодност код издавача или одговорног лица издавача, односно да не постоје други законом прописани услови за његово изузеће. Овим чланом се уређује и ко се сматра одговорним лицем издавача.

Постојање сукоба интереса утврђују по службеној дужности или на захтев државног органа, правног или физичког лица: Завод, односно Покрајински завод, надлежни савет или министар, односно покрајински секретар приликом образовања одговарајуће комисије.

Члан 28. – утврђена је надлежност за одобравање рукописа појединих уџбеника (уџбеника на српском језику, уџбеника за верску наставу и уџбеника на језику и писму националне мањине).

Члан 29. – утврђена је надлежност за одобравање рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Члан 30. – утврђена је надлежност у поступку одобравања рукописа уџбеника и приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава на језику и писму националне мањине на територији аутономне покрајине. Надлежност аутономне покрајине односи се само на националне мањине чији национални савети имају седиште на њеној територији.

Члан 31. – прописана је садржина решења о одобравању рукописа уџбеника и поступак, као и сходна примена овог члана када је у питању садржина решења о одобравању рукописа приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Чланом 32. – прописана је садржина решења о одбијању захтева одобравања рукописа уџбеника и поступак, као и сходна примена овог члана на додатна наставна средства, дидактичка средства и дидактичка игровна средства.

Члан 33. – утврђени су случајеви у којима се поступак одобравања уџбеника обуставља, односно прекида, а уџбеник повлачи из употребе, уколико је претходно одобрен. О обустави, односно прекиду поступка, као и о повлачењу уџбеника министар

доноси решења, која су коначна у управном поступку. Одредбе овог члана сходно се примењују и на обуставу и прекид поступка одобравања рукописа приручника.

V. ИЗБОР И ПРАЋЕЊЕ УЦБЕНИКА (чл. 34 – 36.)

Члан 34. – уређује се питање избора уцбеника. Предложена решења су измењена у односу на избор уцбеника прописан важећим законом. За разлику досадашњег решења, прописано је да школа из Каталога уцбеника бира уцбеник за сваки предмет у сваком разреду, о чему обавештава Савет родитеља.

Новина су одредбе којима се утврђује да уколико у Каталогу уцбеника нема одобрених уцбеника за наставу на језику и писму националне мањине, школе од одобрених уцбеника на српском језику врше избор уцбеника који ће бити преведен на језик и писмо националне мањине. Овако одабран уцбеник, који је изабран за коришћење за највећи број ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине у односу на укупан број ученика који похађају наставу на језику и писму те националне мањине, користиће се у свим школама у којима се образовно-васпитни рад остварује на том језику и писму. Министар, на основу одлуке коју школа доставља Министарству, утврђује који је уцбеник изабран за коришћење од стране највећег броја ученика који похађају наставу на језику и писму националне мањине, о чему обавештава издавача. Уколико издавач обавести Министарство да неће издати тај уцбеник, ову обавезу ће имати јавни издавач о чему ће добити обавештење од министра.

Такође, новина су и одредбе које се односе на промену уцбеника и избор уцбеника за нови програм наставе и учења. Одлуку о промени уцбеника доноси наставничко веће на образложен предлог стручних већа за област предмета, односно стручног већа за разредну наставу и о овој одлуци школа прибавља мишљење Министарства. За школску годину у којој се први пут примењује нови програм наставе и учења, уцбеници се бирају на период од једне школске године.

Новина је да податке о уцбеницима из коначне одлуке, коју школа објављује на видном месту у школи и која је обавезујућа за све који учествују у образовно-васпитном раду, школа уноси у електронски регистар уцбеника, који води Министарство. Електронски регистар уцбеника јавно је доступан на званичној интернет страници Министарства.

Члан 35. – уређен је на другачији начин однос и овлашћења наставника, школе и издавача у поступку коришћења додатних наставних средстава.

Ново решење је да наставник може препоручити ученицима коришћење додатног наставног средства али без условљавања куповине од стране родитеља, односно другог законског заступника. Наставник чини тежу повреду радне обавезе уколико од ученика захтева да купи додатно наставно средство.

Куповина додатног наставног средства од стране родитеља, односно другог законског заступника може се вршити искључиво по прибављеној сагласности Савета родитеља и прибављеној појединачној сагласности сваког родитеља, односно другог законског заступника ученика.

Члан 36. – прописује да школа, уз сагласност или на захтев Савета родитеља, може да помогне у обезбеђивању свих изабраних уцбеника и додатних наставних средстава, уколико се тиме родитељима, односно другим законским заступницима олакшава прибављање потребних уцбеника, а донацијом, поклоном или репрезентацијом не сматра се представљање уцбеника, репрезентације мале вредности, као и бесплатни примерци уцбеника које издавач даје ради реализације избора уцбеника.

Члан 37. – прописује надлежност Завода да континуирано прати квалитет

уџбеника и резултате коришћења у образовно-васпитном раду, у складу са законом.

Посебно, прописује да ближе услове о начину праћења квалитета уџбеника и резултата коришћења у образовно-васпитном раду, прописује министар.

VI. ИЗДАВАЊЕ УЏБЕНИКА (чл. 38 – 40.)

Члан 38. – утврђене су обавезе издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог уџбеника.

Предложена решења су другачија у односу на издавање уџбеника прописано досадашњим законом. За разлику досадашњег решења, прописана је обавеза издавача чији је уџбеник уврштен у Каталог, осим обавеза утврђених прописима о издавању публикација, да: 1) објави уџбеник према рукопису који је одобрен; 2) обезбеди уџбенике у довољном броју примерака према исказаним потребама школа и корисника, за школску годину у којој је објављен Каталог; 3) учини уџбеник доступним продајној мрежи, најкасније до 15. августа текуће за наредну школску годину; 4) примерак одобреног уџбеника достави Заводу, најкасније до 15. августа године у којој је уџбеник први пут објављен у Каталогу уџбеника; 5) достави рукопис уџбеника јавном издавачу по налогу Министра; 6) уплати средства у висини од 2% од нето прихода оствареног од продаје уџбеника у претходној календарској години најкасније до 31. марта текуће године, уколико сам не издаје нискотиражне уџбенике.

Средства од таксе из тачке 6) приход су буџета Републике Србије и уплаћују се на; наменски рачун јавног издавача, а користе се за намене утврђене чл 10. и 14. овог закона.

Као средство обезбеђења за испуњење обавезе из става 1. тачка б) овог члана, односно за добро извршење посла издавања нискотиражних уџбеника, предвиђено је да издавач најкасније до 1. јуна године у којој се објављује Каталог уџбеника, доставља Министарству меницу у висини од 2% од пројектованог нето прихода, који се израчунава на основу тиража који представља број уџбеника потребан за све ученике који похађају школе које су изабрале уџбенике тог издавача пре објављивања Каталога уџбеника, за једну школску годину.

Посебно, предвиђено је и да се обавезе издавача из става 1. тач. 1-4) овог члана односе се и на издаваче чији су приручници уврштени у Каталог приручника.

Члан 39. – утврђује које податке садржи уџбеник који је објављен у Каталогу уџбеника, осим података утврђених прописима о издавању публикација, као и да се наведена одредба сходно примењује и на садржину приручника, додатних наставних средстава, дидактичких средстава и дидактичких игровних средстава.

Члан 40. – уређује питања која се односе на ново издање уџбеника, које се штампа са непромењеним садржајем и утврђени су услови у којима се измене и/или допуне не сматрају променом садржаја.

У односу на важећи закон, новину представља могућност да се уџбеник може издати као ново издање уколико се унапређивање дидактичког обликовања уџбеника којим се мења, односно допуњује највише до 10% садржаја.

Утврђени су рокови за подношење захтева, садржај прилога који се подносе уз захтев, као и надлежност за доношење решења о да ли ће бити одобрено ново издање уџбеника.

VII. ПОВЛАЧЕЊЕ УЏБЕНИКА ИЗ УПОТРЕБЕ (члан 41.)

Члан 41. – утврђени су случајеви у којима се одобрени уџбеник повлачи из употребе, поступак повлачења, као и обавезе издавача чији се уџбеник повлачи.

У циљу обезбеђивања ефикасније контроле садржаја уџбеника и обавеза издавача прописано је да свако заинтересовано правно или физичко лице или државни орган може поднети захтев за повлачење уџбеника.

У случају захтева за повлачење уџбеника због тога што није објављен у складу са одобреним рукописом, Министарство прибавља мишљење Завода у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Како се након повлачења уџбеника у случајевима предвиђеним овим чланом може десити да ученици могу остати без уџбеника, предложена су нова решења коришћења уџбеника који се повлачи из употребе до обезбеђивања нових уџбеника у односу на важећи закон, као и краћи процесни рокови за решавање.

Новина је да Министарство на основу прибављеног мишљења Завода, захтева од издавача да у року од 30 дана изда уџбеник у складу са одобреним рукописом и замени све примерке повученог уџбеника које му школа достави. По добијању захтева издавач је дужан да у року од три дана потврди Министарству да ће поступити по захтеву, у супротном министар доноси решење о повлачењу уџбеника.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на уџбенике које је одобрио Покрајински секретаријат, као и на приручнике одобрене у складу са овим законом.

VIII. НАДЗОР (члан 42.)

Члан 42. – уређује надзор над спровођењем овог закона.

IX. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 43. - 45.)

Чл. 43. – 45. – утврђене су новчане казне за прекршај за издавача – правно лице, односно предузетника и одговорно лице издавача, школу, односно предшколску установу, директора, односно одговорно лице школе, односно предшколске установе и лице које даје стручну оцену квалитета, стручно мишљење, односно експертско мишљење.

X. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 46 – 48.)

Члан 46. – уређује прелазни режим, и то: за питање поступака који су започети по прописима који су важили до ступања на снагу овог закона; за уџбенике који су школе одабрале за коришћење у настави од школске 2016/2017. године до школске 2018/2019. године и уџбенике који су одобрени на основу Закона о уџбеницима и другим наставним средствима („Службени гласник РС”, број 72/09) и Закона о уџбеницима („Службени гласник РС”, број 68/15) остају у употреби до промене плана и програма наставе и учења, односно до одобравања уџбеника усклађеног са новим планом и програмом наставе и учења и за приручнике.

Каталог уџбеника основне школе у делу који се односи на први и пети разред, који ће се користити од школске 2018/2019. године, биће објављен најкасније до 30. априла 2018. године.

Одлуку о избору уџбеника за први и пети разред који ће се користити од школске 2018/2019. године, школе достављају Министарству најкасније до 15. маја 2018. године.

Члан 47. – уређује престанак важења прописа, рок за доношење подзаконских аката и примена подзаконских аката који су донети на основу раније важећег прописа, као и обавеза за јавног издавача да усагласи организацију и начин рада са овим законом, у прописаном року.

Члан 48. – садржи завршну одредбу о ступању на снагу прописа.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона у 2018. години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара и 3.500.000 динара за трошкове експертизе уџбеника.

За спровођење овог закона у 2019. години, години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара и 3.500.000 динара за трошкове експертизе уџбеника.

За спровођење овог закона у 2020. години, години планирана су средства у оквиру финансијског лимита 631.400.000 динара и 3.500.000 динара за трошкове експертизе уџбеника.

Средства планирана за предметне намене у наредним годинама обезбедиће се у оквиру лимита одређених од стране Министарства финансија.